

תרבותא

פורום לפעילי.ות תרבות בקהילות המעורבות

אגף קהילות
ברשת מיתרים

ציון רצח רבין בקהילות המעורבות: האם ניתן לגעת יחד בכאב?

רצח רבין הינו קו פרשת מים בחברה הישראלית. אין מה לומר. טלטלה גדולה שערערה את הנחת היסוד שרצח פוליטי של ראש ממשלה לא יקרה, לא אצלינו.

השבר הגדול שנבקע בין 'מחנה השלום' מחד ו'מתנגדי אוסלו' מנגד, סימן במובנים רבים את החלוקה בין המחנה הדתי והמחנה החילוני, חלוקה שבשנות התשעים היתה מובהקת, מוגדרת ואסופה היטב. מה נשאר אתנו מכל זה 26 שנים אחרי?

האם אנחנו יכולים.ות לדבר בנחת על הרצח ועל הימים שלפניו ושלאחריו, עם מי שאינם.ן חלק מהמגזר שלנו, או שזו אחת החוויות אותן ניתן לעבד רק בקרב אנשי שלומנו? אלה המבינים.ות את הדקדוק הפנימי של המקום ממנו באנו...

ציון יום רצח רבין הוא אתגר גדול בקהילות המעורבות בהן הקרע של שנת 95 מייצג את הרצון לחיות יחד בשנת 2021. לצד זאת, ציון היום הוא גם התקווה האדירה של אלה החיים והחיות זה לצד זו בקהילות המעורבות והיכולים.ות לגעת בפצע בעדינות, תוך הכרה בריבוי פניו של הצדק ובעיקר במורכבותו.

על רקע זה נפגשנו בפורום 'תרבותא' וביקשנו לברר אופנים שונים לציון יום הירצחו של יצחק רבין.

אירחנו את יותם זיו מצוות אגף קהילות במיתרים ששיתף בניסיונו בהרכב המוסיקלי (והמעורב) 'זית' שבעמק חפר, ואת חונן חיים חבר קיבוץ כרמים וראש מכינת 'עמיחי' שסיפר על יוזמה לציון יום הרצח בקהילתו.

יותם שיתף בלבטים הפנימיים של ההרכב: האם וכיצד לקיים אירוע מוסיקלי לרגל יום הזיכרון, בקושי להתכנס יחד לחשיבה משותפת בנושא, ולבסוף בהחלטה להזמין את תושבי עמק חפר למעגל שיח ושירה בויוצגו שאלות להתייחסות ישירה בלבד (ללא תגובות האחד לשנייה), ולהפוגות של שירה משותפת ומרגיעה בהובלת ההרכב שחבריו וחברותיו יתפזרו במעגל ולא יישבו בחזית כהרגלם.

חונן תיאר את הולדתה של היזמה לציון את יום הזיכרון בקהילה, שאיננה אלא בקשה להרחיב את מעגל השנה היהודי לתאריכים 'עבריים' נוספים, דוגמת האחד במאי או יום הזיכרון ליצחק רבין. בכרמים החליטו להתנתק מהטקס שעורכת מכינת עמיחי שבקיבוץ ולקיים שיחה בה שלושה דוברים ודוברות מציגים. את תפיסת העולם שלהם לגבי השלום - מן ההיבט הפוליטי, הפילוסופי ולאור משנתו של הרב קוק.

חונן הציג את עמדתו התומכת בהפניית הפנים כלפי העתיד תחת העיסוק במשקעי העבר, וכן בהתכנסות סביב רעיון מרכזי דוגמת השלום, האחדות, החזון המשותף וכיוצא בזה.

אלה התובנות המרכזיות שעלו במפגש - צרפו אותן לארגז הכלים שלכם.ן והיעזרו בהן כטוב בעיניכם.ן:

יצירת מרחב לקיום שיח

רוב המשתתפים.ות התייחסו אל חוויות של מפגש אישי ומפתיע עם נקודות מבט אחרות על אירועי נובמבר 95, כמכוננות ומשמעותיות בעיבוד הרצח.

איך מייצרים מפגש משמעותי מסוג זה בקהילות המעורבות?

- הישענות על האינטימיות הקהילתית וההיכרות בין חברי וחברות הקהילה כדי לייצר שיח מכבד ומקדם.

- יצירת מרחב רגוע, מזמין ולא מאיים לקיום השיח, באמצעות מתודות שונות של הנחיה.

- הזמנה באמצעות פנייה אישית לא.נשים שעשויים.ות לגלות קושי או התנגדות בהשתתפות באירוע העוסק ברצח יצחק רבין.

- הובלה משותפת של האירוע על ידי נציגים.ות משני צדי המתרס. כך נדאג שהתכנים יהיו מאוזנים, אך יתירה מזאת, נוודא שכל המשתתפים.ות ירגישו שיש להם.ן ייצוג הולם ושהם.ן בידיים בטוחות.

- עיסוק בחוויות ובנקודות מבט ולא בבירור העובדות ההיסטוריות או בהתמקדות ב'מאבק' על הצדק, שעה שהיעד איננו הכרעה בין נקודת מבט זו או אחרת אלא על הכרה של צד אחד בחוויותיו של הצד השני.

פנים אל העבר או אל העתיד?

דילמה שעלתה במפגש:

המתח בין ההמלצה לצפות פני עתיד ולעקוף את ה'מוקש' של הקורבנות והאשמה - לייצר חזון חדש לחיים יחד, לבין הצורך לרפא משהו בעבר, בפצע ההוא - לגעת, בעדינות, בהקשבה ובאהבה באתגר ולהצליח להכיר בחוויה של האחר.ת בלי שההכרה הזו תאיים על האמת או הצדק שלי.

סוגה תרבותית

יש מגוון אפשרויות לייצר אירועים במרחב הקהילתי: מעגלי שיח, הרצאה, כתיבה, טקס, או צפייה משותפת בסרט / בהצגה וקיום דיון לאחריהם.

כדאי לחשוב מראש:

איזו סוגה תרבותית מתאימה ביותר לציון אירוע פוליטי נפיץ?

איזו סוגה תרבותית מתאימה לקהילה שלכם? האם מעגלי השיח מוצו? האם נכון להזמין דוברים / מציגות מבחוץ? האם טוב להסתפק בטקס בו הקהל פאסיבי ושהדיון אודותיו מתקיים על פי בחירה אישית בשבילים בדרך הביתה / בתור במכולת / על הספסל בגן השעשועים?

איך משלבים את האירוע הנקודתי של ציון רצח יצחק רבין ברצף רחב יותר של התרחשויות קהילתיות ובתהליך בירור מתמשך של נושאים שנויים במחלוקת?

הנוער בקהילות המעורבות

בתי הספר, תנועות הנוער או המכינות המעורבות מציינים על פי רוב את יום הזיכרון ליצחק רבין. לאור זאת עלתה שאלה לגבי הממשק הראוי בין מוסדות החינוך ובין הקהילה, או בין אופיו החינוכי של היום ובין הצרכים והמאויים של עולם המבוגרים שחווה את רצח יצחק רבין באופן בלתי אמצעי.

דיוק הערכים אותם הקהילה מעוניינת להנחיל לנוער בהקשרו של יום הזיכרון ליצחק רבין וחשיבה עד כמה אלה נוגעים ישירות ללז של היום, לאתגריו, או לסוגיות עקרוניות שהוא מגלגל לפתחינו.

הזמנת הנוער למפגש המבוגרים חושפת אותם מחד לחוויות של אלה שהיו שם בזמן אמת ובכך הופך המפגש לאותנטי יותר ולתיאורטי פחות. מנגד, המבוגרים עצמם עשויים לשמור על מסגרת דיון מכבדת בגלל הצעירים.ות שבחדר, להימנע מהטחת אשמות ולייצר אירוע משמעותי עבורם.ן ועבור הנוער.

תרבותא

פורום לפעילי.ות תרבות
בקהילות המעורבות

סיכום של עניין

היום מאתגר. נוח לתת לו לחלוף על פנינו, אולם לעצם ההתייחסות של הקהילה ליום הזיכרון ליצחק רבין, תהא התייחסות זו אשר תהיה, חשיבות רבה. שכן, היא נוגעת לליבת החיים המשותפים בקהילות המעורבות.

אל תיתנו לחשש או לייאוש להסיג אתכם אחור - התנסו. אל תהססו לטעות, ללמוד ולתקן.

הפכו את ציון רצח רבין למסורת קהילתית בה לא תשאלו האם האירוע עומד להתקיים אלא מהי ההתרחשות המיטבית ביותר שניתן לייצר.

האם אפשר להתייחס ליום הזיכרון לרצח יצחק רבין
בקהילות מעורבות לדתיים וחילוניים? והאם אפשר שלא?

יותם ז'נו בטור אישי <